

REVIEW ON STHANIK CHIKITSA IN STREEROG & PRASITITANTRA

Dr. Kiran Kalbhor^{1*} and Dr. Jayshree Patil²

¹MS Scholar, Dr. D Y Patil Ayurved College and Research Center Pimpri Pune.

²HOD of Streerog & Prasuti Tantra Department, Dr. D Y Patil Ayurved College and Research Center Pimpri Pune.

Article Received on
29 August 2020,

Revised on 19 Sept. 2020,
Accepted on 09 October 2020

DOI: 10.20959/wjpr202013-18990

*Corresponding Author

Dr. Kiran Kalbhor

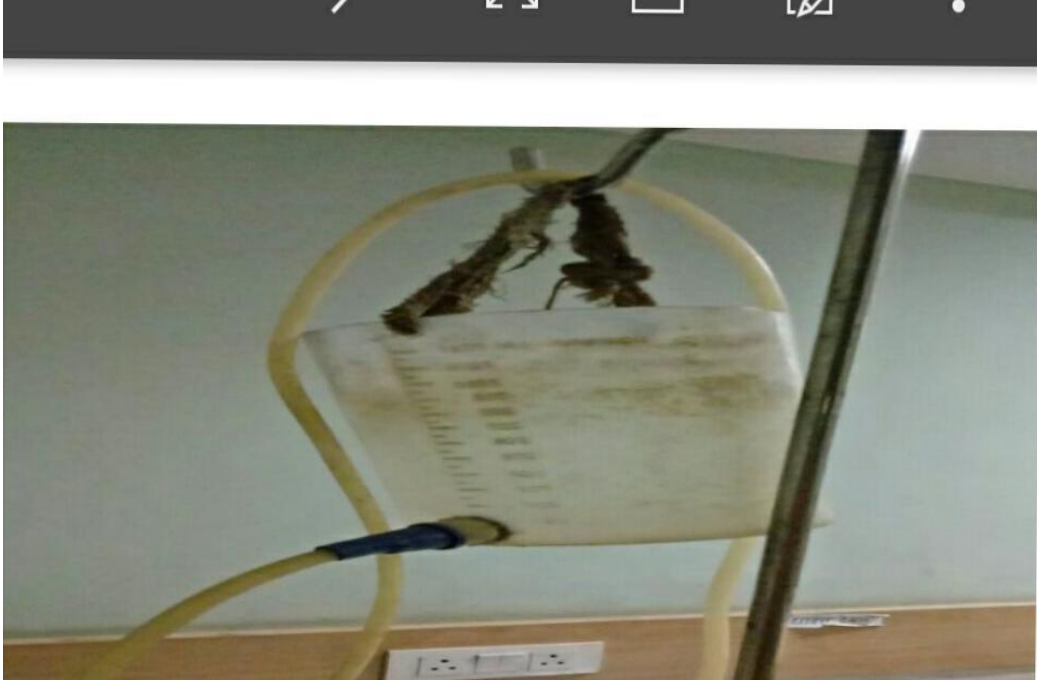
MS Scholar, Dr. D Y Patil
Ayurved College and
Research Center Pimpri
Pune.

BSTRACT

There are some *Sthanik Chikitsa* (Local Therapies) in *Ayurvedic Stree Rogas* described by Ancient Acharyas that possess outstanding and satisfactory outcomes in the management of *Stree Rogas*. Some of these local therapies shows amazing results in the management of *Stree Rogas* like 'Vandhyatava' These extraordinary local therapies should be highlighted and of course used in the management of *Stree Rogas* for the fruitful outcomes. These local therapies basically play an important role in the disorders of *Tryavarta Yoni*. *Sthanik Chikitsa* preferably includes

1. *Yonidhawan* (Douche of vagina), *Yoni- Pichudharan* (tampon soaked in medicated oil or liquid is placed into the vagina).
2. *Uttar -Basti* (Medicated oil or decoction is pushed into the uterine cavity through vagina).
3. *Yoni -Dhupan* (Fumigation of vagina, with medicated smoke).
4. *Yoni-Varti* (Insertion of medicated wick into the vagina).
5. *YoniPuran* (vaginal packing)
6. *Yoni-Lepan* (vaginal painting).
7. *Yoni-Parisheka*,
8. *Pinda Chikitsa* etc.

Here the ayurvedic meaning of that sthanik chikitsa, sthan, kaal, time of chikitsa, arhata (indication) of sthanik chikitsa mention in shortly.

1. **योनिधावन-** "धावति शुध्यति इति दानम्!

स्थान- प्रथमावर्त

काल- ऋतुकालावस्थेत 8 दिवस

वेळ- 1ते 15 मिनिट

अर्ह-योनीत स्त्राव

योनिदाह/शूल

योनीव्यापद

2. **योनिपरिचेकः-**" योनि परितः सिन्चनम् सेकः "

स्थान -योनी

काल -10 मिनिट

अर्ह-. योगनिद्रा/शोथ

3. **कल्कः-** "शुष्क द्रव्यं देना डड प्ल्युत्य पिष्ठम् ।

चूणिकृतमादमौषधिद्रव्यम्।

स्थान प्रथमावत

काळ-1ते 2 तास

अर्ह-योनिव्यापद

योनिकण्डु

4. पिण्डचिकित्सा

स्थान प्रथमावर्त

काळ-ते 4 तास

अर्ह:--कफाधिक्य

कलेदाधिक्य

5. लेप चिकित्सा

स्थान-प्रथमावर्त/ स्तन काळ-ते 4 तास

अर्ह:--योनिशथिल्य

-अपरासंग स्तनविद्रधी

6. पिचुचिकित्सा: "स्युलकर्पटिका"

स्थान-प्रथमावर्त, द्वितीय आप्तांच्या मुखाशी

काळ-5 ते 6 तास/आमुग्गेग

अर्ह- --योनीव्यापद

अपरासंग गर्भिणी परिचर्या

गर्भनिरोधक

7. **वर्तिचिकित्सा:-** “चतुर्गुणेन क्वायेन पाकवाकारताकर्तध्या। स्तन योनि, योनिस्थानिव्रण,
स्तनस्थानि व्रण
काळ-मुहूर्तमात्र
अह योनीव्यापद -कफज कर्निनि,आपुला
दुष्टव्रण -अनार्तव

8. **धूप चिकित्सा :-** “पूपनद्रव्यै धूमदानम्पू परम् ।।” स्थान-बया योनी
काळ-3तेऽमिनिट
अर्ह- रक्तगुल्म

योनीकंड

विषय शोधन

विलंबित प्रसव

सुतिका परिचर्या गर्भनिरोधक

9. **वर्तिचिकित्सा:-** चतुर्गुणेन क्वायेनपाकवाकारताकर्तव्या।' स्तन - योनि.योनिस्थानिव्रण,

स्तनस्थानि व्रण

काळ 5 ते 6 तास/आमुचवेग

अहं :- योनिव्यापद-कफज,कनिनि प्लुत

दुष्टव्रण.